

УДК 341.171: 341.24

DOI 10.37749/2308-9636-2021-3(219)-6

О. В. Базов,кандидат юридичних наук,
докторант кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ORCID 0000-0001-5763-1653

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЮРИСДИКЦІЇ ТА ПРАКТИКИ СПЕЦІАЛЬНОГО ТРИБУНАЛУ ПО ЛІВАНУ

*В умовах глобалізації та інтеграції дослідження правових та інституційних основ утворення та діяльності міжнародних кримінальних судів «нової хвилі», зокрема Спеціального трибуналу по Лівану, має великий науковий та практичний інтерес. Зазначений трибунал, який було утворено у зв'язку із вчиненням 14 лютого 2005 р. в місті Бейрут, столиці Лівану, терористичного акту, в результаті якого загинули колишній прем'єр-міністр Лівану Рафік Харірі та інші особи, 18 серпня 2020 р. після п'ятнадцяти років судового розслідування постановив судові рішення щодо цього міжнародного злочину, а саме у справі *Ayyash et al.*, яке викликало широкий резонанс, пов'язаний як з особливостями процесу, його організацією, так і постановленням вироку. Засудженими за вчинення зазначеного терористичного акту та пов'язані з ним злочини стали Салім Джаміль Айяш (*Ayyash*), Хасан Хабіб Мері (*Merhi*), Хусейн Хасан Онейсі (*Oneissi*) та Асад Хасан Сабра (*Sabra*). Засудження цих осіб відбулося заочно, оскільки їх так і не було знайдено. Трибунал також видав відновлений ордер на арешт Саліма Джаміля Айяшу, а також закликав усіх, хто його захищає від правосуддя, невідкладно видати засудженого Спеціальному трибуналу по Лівану.*

Ключові слова: міжнародний злочин, міжнародний трибунал, юрисдикція, тероризм, відповідальність.

Метою статті є визначення правових та інституційних засад діяльності Спеціального трибуналу по Лівану, а також аналіз практики цього міжнародного судового органу. Здійснення аналізу судової практики цього трибуналу здійснюється з урахуванням її впливу на подальший розвиток міжнародного кримінального правосуддя та національні правові системи.

Важливо зазначити, що в сучасних умовах активного розвитку системи міжнародного кримінального правосуддя у полі зору науки міжнародного права перебувають міжнародні кримінальні судові органи так званої «нової хвилі» або «третього покоління», дослідження правових і інституційних засад діяльності яких представляє великий науковий і практичний інтерес, зокрема діяльність

Спеціального трибуналу по Лівану, який став першим судовим органом з міжнародним і національним компонентами, до сфери юрисдикційних повноважень якого віднесено розгляд справ щодо злочинів міжнародного тероризму.

Спеціальний трибунал по Лівану було утворено у зв'язку із вчиненням 14 лютого 2005 р. біля готелю St. George на набережній міста Бейрут, столиці Ліванської Республіки, терористичного акту, в результаті якого загинули колишній прем'єр-міністр Лівану Рафік Харірі та 21 особа, а 226 осіб отримали тілесні ушкодження різного ступеня тяжкості. Саме з метою забезпечення об'єктивного і повного розслідування цього злочину на прохання та за участі уряду Лівану Радою Безпеки ООН було утворено зазначений Спеціальний трибунал, з роз-

мі-щенням його в м. Лейдсдам (околиця Гааги) в Королівстві Нідерланди, та з філією цього трибуналу у м. Бейрут (Ліванська Республіка).

Після п'ятнадцяти років судового розслідування Спеціальний трибунал по Лівану 18 серпня 2020 р. постановив довгоочікуване судове рішення у цій справі, а саме у справі *Ayyash et al.*, яке викликало широкий резонанс у світі, пов'язаний як з особливостями процесу, його організацією, так і постановленням вироку. Вирок у справі було проголошено 11 грудня 2020 р. Засудженими за вчинення зазначеного терористичного акту та пов'язані з ним злочини стали Салім Джаміль Айяш (*Ayyash*), Хасан Хабіб Мері (*Merhi*), Хусейн Хасан Онейсі (*Oneissi*) та Асад Хасан Сабра (*Sabra*). Оскільки зазначених осіб так і не було знайдено, їх засудження судом відбулося заочно.

Аналіз матеріалів цієї судової справи, обсяг якої складає 2 641 сторінку, доводить, що трибунал одноголосно визнав одного із засуджених, а саме Саліма Джаміля Айяшу, винним у вчиненні терористичного акту «поза будь-яких сумнівів», а вину трьох інших обвинувачених у вчиненні цього злочину визнав недоведеною по всім пунктам обвинувачення [1]. При цьому Салім Джаміль Айяш був визнаний винним у вчиненні терористичного акту всіма суддями трибуналу одноголосно та був засуджений до позитивного терміну ув'язнення. Трибунал також видав відновлений ордер на його арешт, а також закликав усіх тих, хто захищає засудженого від правосуддя, невідкладно видати його Спеціальному трибуналу по Лівану.

Слід звернути увагу на те, що предметом судового розгляду були і питання щодо міжнародно-правової кримінальної відповідальності такої держави як Сирія, а також кримінальної відповідальності керівників Хезболли. З цього приводу в судовому рішенні трибуналом був зроблений правовий висновок про те, що «Сирія та Хезболла могли мати мотиви для усунення пана Харірі та деяких його політичних союзників» від влади, проте

у суду «немає доказів того, що керівництво Хезболли мало стосунок до вбивства пана Харірі, а також... немає доказів участі в цьому Сирії».

З урахуванням наведеного, діяльність та вирок Міжнародного трибуналу викликали неоднозначні відгуки. Так, з одного боку, реакції на вирок виявилися критичними, виходячи з довготривалості судового процесу (розслідування проходило протягом п'ятнадцяти років) та його вартості (оціночна вартість діяльності трибуналу у зв'язку із цією справою склала понад 970 млн доларів США). При цьому результати діяльності трибуналу засвідчують, що він ще не досяг поставленої мети його утворення — притягнення до відповідальності всіх винних у вчиненні зазначеного злочину міжнародного тероризму. Більше того, навіть і це судове рішення ще не є остаточним, оскільки сторона захисту, що представляє звинувачених, оскаржила зазначений вирок у суді апеляційної інстанції, яким є Апеляційна камера трибуналу. Оскільки Спеціальний трибунал по Лівану має мандат діяльності лише до кінця 2021 р., виникають справедливі побоювання, чи встигне суд апеляційної інстанції переглянути цю справу та, якщо не встигне, яким може бути у такому випадку порядок апеляційного перегляду судового рішення, постановленого трибуналом.

З іншого боку, практика діяльності трибуналу засвідчила складність проведення судового розгляду злочинів міжнародного тероризму. З наукової точки зору стало також важливим те, що ця справа є першою справою щодо розслідування злочину міжнародного тероризму та притягнення до відповідальності міжнародних злочинців. Йдеться при цьому про визначення у якості суб'єктів такого злочину як фізичних осіб, так і відповідних колективних угруповань (юридичних осіб) і навіть міжнародно-правової кримінальної відповідальності держави. Отже, йдеться про вклад Спеціального трибуналу по Лівану в розвиток міжнародного кримінального правосуддя.

Вважаємо, що при вирішенні правових проблем притягнення до відпові-

дальності злочинців за вчинення злочинів міжнародного тероризму та формування відповідних правових позицій необхідно враховувати досвід утворення та діяльності міжнародних кримінальних судів *ad hoc*. Так, наприклад, саме утворення та процесуальна діяльність Міжнародного воєнного трибуналу у Нюрнберзі (1945—1946 рр.) та Міжнародного воєнного трибуналу для Далекого Сходу (1946—1948 рр.) серйозно вплинуло на подальше становлення і розвиток доктрини міжнародного кримінального правосуддя. Прогресивний розвиток сучасного міжнародного кримінального правосуддя значною мірою пов'язаний з успішною діяльністю Міжнародного трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, здійснені на території колишньої Югославії, який був створений 25 травня 1993 р. на основі резолюції № 827 Ради Безпеки ООН [2] та Міжнародного кримінального трибуналу для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, здійснені на території Руанди, та громадян Руанди, відповідальних за геноцид та інші подібні порушення, що були скоєні на території сусідніх держав, який був створений 8 листопада 1994 р. на основі резолюції № 955 Ради Безпеки ООН [3]. Подальший розвиток сучасного міжнародного кримінального правосуддя значною мірою залежить від правових прецедентів та судової практики Міжнародного кримінального суду, який є першим та єдиним постійно діючим органом міжнародного кримінального правосуддя.

Дослідження міжнародно-правових аспектів утворення Спеціального трибуналу по Лівану, як і інших міжнародних кримінальних судових органів «нової хвилі», засвідчує провідну роль ООН в забезпеченні миру і міжнародної безпеки, з урахуванням при цьому відповідних національних інтересів та існуючого стану національних систем правосуддя. Зокрема, саме на прохання уряду Лівану

Рада Безпеки ООН доручила Генеральному секретарю ООН провести переговори з урядом Лівану щодо утворення міжнародного судового органу щодо розслідування вчиненого в Бейруті терористичного акту [4]. Через два роки після вчинення цього міжнародного злочину Рада Безпеки ООН Резолюцією 1757 від 30 травня 2007 р. утворила Спеціальний трибунал по Лівану [5] з метою розслідування зазначеного злочину та притягнення до відповідальності злочинців. Місцезнаходженням Спеціального трибуналу було визначено м. Лейдсендам (Нідерланди), з представництвом у Бейруті (Ліван). Отже, Резолюція 1757 (2007 р.) РБ ООН була прийнята у відповідь на звернення уряду цієї близько-східної держави від 13 грудня 2005 р. на ім'я Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з проханням заснувати трибунал міжнародного характеру для притягнення до судової відповідальності всіх осіб, які будуть визнані винними у вчиненні терористичного злочину, в результаті якого загинули колишній прем'єр-міністр Лівану Рафік Харірі та інші особи [6].

Відповідно до Резолюції 1757 (2007 р.) Ради Безпеки ООН положення доданої до неї Угоди між Організацією Об'єднаних Націй та Ліванською Республікою про заснування Спеціального трибуналу по Лівану та Статут Спеціального трибуналу по Лівану набули чинності 10 червня 2007 р. [7]. Слід звернути увагу на те, що процесуальною основою діяльності Спеціального трибуналу стало внутрішньодержавне кримінальне процесуальне законодавство Лівану.

Оскільки Спеціальний трибунал по Лівану був утворений не міжнародним договором, а рішенням міжнародної організації, в науковому співтоваристві досі точаться дискусії щодо міжнародно-правового механізму утворення цього трибуналу, що пов'язаний із повноваженнями Ради Безпеки ООН у сфері міжнародного кримінального правосуддя. Вважаємо, що остаточну відповідь з цього приводу зробила Апеляційна камера Міжнародного трибуналу по колиш-

ній Югославії в рішенні у справі Тадіча ще в жовтні 1995 р., в якому визнала Раду Безпеки ООН компетентною утворювати міжнародні судові органи, які відповідають вимогам, що містяться у відповідних міжнародно-правових документах [8]. Тому компетенція Ради Безпеки ООН по утворенню міжнародних кримінальних судів, зокрема і змішаних трибуналів, на даний час є загальновизнаною. Тим не менш, дискусійним залишається питання щодо доцільності утворення Спеціального трибуналу по Лівану, адже на відміну від справ про злочини в Югославії та в Руанді, де, як відомо, розслідувалися випадки загибелі та зникнення тисячі людей, компетенція Спеціального трибуналу по Лівану стосується розслідування лише одного злочину, що призвів до загибелі декількох осіб, що робить його досить вибіркоким. Проте, на нашу думку, життя і здоров'я кожної людини є найбільшою соціальною цінністю, яка має захищатися як на національному, так і на міжнародному рівнях.

По-друге, нас не може не зацікавити питання юрисдикції Спеціального трибуналу по Лівану. Як відомо, питання юрисдикції та діяльності Спеціального трибуналу по Лівану визначені в Угоді між Організацією Об'єднаних Націй і Ліванською Республікою та в Статуті трибуналу, розміщеному в додатку до Резолюції 1757 Ради Безпеки ООН. Так, відповідно до ст. 1 Статуту, його юрисдикція розповсюджується на осіб, винних у скоєнні терористичного нападу 14 лютого 2005 р., в результаті якого загинув колишній прем'єр-міністр Лівану Рафік Харірі, а також загинули та були поранені інші особи. Таким чином, Спеціальний трибунал по Лівану є першим та досі єдиним міжнародним судовим органом, до юрисдикційних повноважень якого віднесено розслідування виключно терористичного акту як окремого злочину. На думку критиків трибуналу, враховуючи те, що мандат Спеціального трибуналу обмежений одним злочином — терористичним актом, це робить його досить сумнівним, адже не всі

транснаціональні злочини, як вони вважають, повинні регулюватися міжнародним кримінальним правом.

Слід зазначити, що ідея про те, що деякі злочини повинні переслідуватися на міжнародному рівні, добре визнана в міжнародному кримінальному праві. Як правило, це відбувається відповідно до принципу субсидіарності. Відповідно до цього принципу в випадках, коли держава, в якій був вчинений зазначений злочин, або громадянином якої є особа, яка підозрюється у вчиненні цього злочину, не бажає або не в змозі провести об'єктивне і всебічне його розслідування та переслідування, міжнародне співтовариство може взяти на себе дану роль з метою зменшення безкарності за такі злочини. Такими злочинами відповідно до загального міжнародного кримінального права є воєнні злочини, злочини проти людяності, злочин геноциду та злочин агресії [9, с. 587]. Зазначені чотири «ключові» злочини з огляду на свою серйозність, як зазначено в Римському статуті, викликають занепокоєність усього міжнародного співтовариства [10, абз. 4, 9 Преамбули, ст. 5].

При цьому держава зобов'язана з урахуванням принципу *aut dedere aut judicare* або покарати, або видати міжнародному судовому органу чи відповідній державі осіб, які підозрюються у вчиненні міжнародного злочину.

Міжнародні суди та трибунали наділялись тією юрисдикцією, яку їм надавали суб'єкти-засновники. І в основі юрисдикції кожного органу міжнародного правосуддя, як правило, були вищезазначені чотири «ключові» злочини. Проте жоден міжнародний суд до утворення Спеціального трибуналу по Лівану не розглядав тероризм як окремий міжнародний злочин, адже на міжнародному рівні держави так і не змогли дійти згоди щодо універсального визначення поняття міжнародного тероризму. Як відомо, держави не досягли згоди про те, чи є тероризм, окрім того, що він є транснаціональним злочиним, міжнародним злочиним. І навіть винесення на обговорення цього питання як на Рим-

ській конференції, так і на Кампальській оглядовій конференції успіхом не завершилося. І таким чином, у Римському статуті тероризм не визначено як основний злочин, і тому, на наш погляд, може переслідуватись у рамках діяльності Міжнародного кримінального суду тільки як елемент злочинів проти людяності або як елемент воєнних злочинів. І те, що трибунал розглянув тероризм як окремих злочин у контексті міжнародного кримінального правосуддя, викликало запитання про те, а чи не є такий підхід суду по відношенню до міжнародного кримінального права дещо передчасним.

На нашу думку, наділення Радою Безпеки ООН Спеціального трибуналу по Лівану юрисдикційними повноваженнями щодо переслідування злочину тероризму було обумовлено і необхідністю створення нових можливостей для міжнародних судових органів у боротьбі з тероризмом, які б доповнили зобов'язання держав *ius puniendi* в цьому відношенні. Окрім цього, така предметна юрисдикція трибуналу і те, що Спеціалізований трибунал являється першим та досі єдиним міжнародним судом, який займається виключно терористичним актом як окремим злочином, на нашу думку, не може бути інтерпретоване як передчасне і як замаскована законодавча активність.

Така предметна юрисдикція трибуналу, на нашу думку, свідчить про майбутній обрії сфери застосування міжнародного кримінального правосуддя. Адже віднесення злочину тероризму до підсудності міжнародного судового органу, як зазначалося вище, стало першим в історії міжнародної кримінальної юстиції. Крім того, слід нагадати, що необхідність визначення відповідальності за злочини міжнародного тероризму розумілося ще в часи Ліги Націй, зокрема, в Конвенції про створення Міжнародного кримінального суду, відкритій для підписання Лігою Націй 30 листопада 1937 р. На сучасному етапі розвитку міжнародного кримінального правосуддя необхідність включення злочинів міжнародного тероризму до «злочинів, що викликають

стурбованість усієї міжнародної спільноти» розглядалося під час розробки Римського статуту Міжнародного кримінального суду.

Вважаємо, що у подальшому розслідування злочинів міжнародного тероризму повинно бути віднесено і до юрисдикційних повноважень Міжнародного кримінального суду. При цьому необхідним є врахування досвіду розслідування цього міжнародного злочину Спеціальним трибуналом по Лівану.

Третім цікавим питанням, що викликає дискусію, є використання трибуналом заочного правосуддя, оскільки, як вважається, міжнародні судові органи своїм пріоритетом мають ставити дотримання стандартів судового захисту. Однією з ключових судових гарантій, що набуває все більшого значення в міжнародних судових процесах, є особиста присутність та участь у судовому процесі підсудного, що могло б гарантувати справедливість судового розгляду, як це закріплено в ст. 14.3d Міжнародного пакту про громадянські та політичні права 1966 р. Як відомо, заочні судові процеси прямо не заборонені ані міжнародним кримінальним правом, ані міжнародним правом прав людини. Проте виникає певне занепокоєння з приводу того, що у певних випадках використання заочного правосуддя може поставити під загрозу гарантії справедливого судового розгляду, включаючи право бути належним чином ознайомленим із обвинуваченням, право на отримання оперативної інформації, право на залучення захисників (адвокатів) тощо.

Проте, як відомо, ще Нюрнберзький трибунал, завдяки діяльності якого розпочалося сучасне міжнародне кримінальне правосуддя, визнав винним та засудив до смертної кари голову партійної канцелярії нацистської партії Німеччини, особистого секретаря Адольфа Гітлера Мартіна Бормана в заочному порядку.

Відповідно до ст. 22 Статуту Спеціального трибуналу по Лівану, трибунал має компетенцію проводити судові процеси за відсутності обвинуваченого, тобто за-

очно. Така можливість з'являється у трибуналу у трьох випадках: по-перше, якщо обвинувачений прямо відмовився від свого права бути присутнім на ньому; по-друге, якщо обвинувачений не був переданий трибуналу відповідною державою; і, по-третє, якщо обвинувачений переховується від Суду або якщо обвинувачений не може бути знайдений. Однак для використання вищезазначеної третьої опції, до початку заочного судового розгляду, трибуналу необхідно вжити всіх розумних заходів для забезпечення явки обвинуваченого в суд.

Слід зазначити, що питання заочного розгляду судової справи відображені також у Правилах процедури та доказування цього Спеціального трибуналу.

Як свідчать матеріали судової справи, з урахуванням зазначених вимог та з метою забезпечення судового розгляду справи протягом тривалого часу трибунал та ліванські правоохоронці безуспішно намагалися знайти та провести арешт кожного із обвинувачених. Так, неодноразово в житлових приміщеннях, що були пов'язані з кожним із обвинувачених, проводились обшуки та інші слідчі дії. Біографічні дані та фотографії кожного з обвинувачених широко висвітлювались як у новинах, так і в спеціальних медіа-роліках у ліванських засобах масової інформації. Більше того, на особливу увагу заслуговує те, що висвітлення в ЗМІ включало різноманітні документи трибуналу, в яких містилася інформація про право обвинувачених на участь у судовому процесі без їх фактичної фізичної присутності. У серпні 2011 р. Голова трибуналу, професор Антоніо Кассезе опублікував публічне звернення, в якому проінформував міжнародну спільноту, що в обвинувачених є право на участь у судовому процесі, навіть наголошувалася гарантована можливість прийняття участі у судовому процесі за допомогою відео-конференцій. В інакшому випадку, за словами Голови трибуналу, Суд буде змушений діяти заочно.

У жовтні 2011 р. в своєму рішенні Судова камера трибуналу визначила, що всі четверо обвинувачених переховують-

ся або з інших причин не можуть бути знайдені. Трибуналом було враховано, що ліванська влада здійснила багаточисленні намагання для затримання обвинувачених, а також було зазначено про кількомісячне всестороннє та всезагальне висвітлення в засобах масової інформації обвинувального заключення з повідомленням про винесені обвинувачення відповідним особам та роз'яснення про їх права на участь у судовому процесі. Таким чином, Судова камера встановила, що було вжито всіх розумних заходів для забезпечення присутності обвинувачених та постановила, що всі четверо обвинувачених переховуються або з інших причин не можуть бути знайдені, а отже, трибунал ухвалив рішення про проведення судового процесу заочно.

Зокрема, Судова Камера постановила відповідно до ст. 22 Статуту трибуналу та правилом 106 Правил процедури та доказування [11], приступити до розгляду справи Саліма Джаміль Айяш, Хасана Хабіб Мері, Хусейна Хасан Онейсі та Асада Хасан Сабра заочно, оскільки «всіх розумних заходів» було вжито для забезпечення явки обвинувачених у трибунал, та що всі намагання влади Лівану затримати їх зазнали невдачі (п. 111). Зазначалося, що повідомлення про права обвинувачених на участь у судовому процесі широко висвітлювались у ліванських засобах масової інформації, так що «неможливо, щоб [обвинувачений] не знав» про обвинувальний висновок (п. 106). Таким чином, Палата встановила, що кожен переховується та не забавив узяти участь у судовому розгляді. Відповідно, Спеціальний трибунал дійшов висновку, що вимоги Правила 106 (A)iii про проведення заочного розгляду були виконані. Було зазначено, що ст. 22 Статуту Спеціального трибуналу уповноважує Судову камеру проводити заочні судові процеси, якщо обвинувачений переховується або не може бути знайдений та було вжито всіх розумних заходів для забезпечення явки обвинуваченого в трибунал та інформування його про обвинувачення, підтверджених суддею попереднього розгляду (п. 21).

При визначенні того, що складають

«всі розумні заходи» відповідно до ст. 22 Статуту, Трибунал вивчив різноманітні вимоги в рамках національної ліванської кримінальної процедури, проте зазначив, що практика Міжнародного трибуналу по колишній Югославії та заочна процедура Правила 61 Міжнародного трибуналу по Руанді визначають найбільш точні вказівки щодо порогового питання про те, коли «всі розумні заходи» здійснені (пункти 35—37). Зокрема, Спеціальний трибунал по Лівану погодився з правовою позицією Міжнародного трибуналу по колишній Югославії стосовно Правила 61, що розумний строк повинен бути оцінений з урахуванням обставин, характерних для кожної справи, та є показовим (п. 38). У справі Мартіча (Martić) «всіх розумних заходів» було вжито, коли хорватські урядовці заявили, що обвинувачений не знаходиться на території Хорватії, Секретар опублікував повідомлення в ЗМІ, а обвинувачений підтвердив своє обвинувачення в телеінтерв'ю (п. 38). Так само у справі Раджича (Rajić) обвинувальний акт висвітлювався на місцевому радіо, по телебаченню та в популярних газетах, так що МТКЮ прийняв рішення про достатність заходів. Крім того, в справі Караджича (Karadžić) та справі Младича (Mladić) МТКЮ дійшов висновку про достатність публікації обвинувального висновку в трьох боснійських газетах (п. 38).

Слід звернути увагу на те, що згідно з положеннями Статуту Спеціального трибуналу по Лівану при проведенні заочних судових процесів у випадку заочного засудження засудженим особам надаються додаткові гарантії справедливого правосуддя, включаючи можливість повторного судового розгляду справи (ст. 22.3 Статуту трибуналу). Однак, оскільки засуджений Салім Джаміль Айяш не перебуває під вартою, не контактує із захисниками та його місцезнаходження досі невідоме, можливість реалізації процедури повторного судового розгляду до завершення мандату трибуналу є сумнівним.

Мандат Спеціального трибуналу по Лівану спливає вже у цьому 2021 р., хоча трибунал так і не досяг мети утворення. Тому вже зараз, на наш погляд, необхідно вирішувати питання щодо продовження його діяльності або передачі судової справи для подальшого її розгляду, наприклад, в Остаточному механізмі по колишній Югославії і Руанді. Вважаємо, що такий підхід може бути виправданим і з фінансової точки зору, оскільки зазначений судовий Механізм продовжує діяльність у Нідерландах, де розташований і Спеціальний трибунал по Лівану.

Вирішенням цієї проблеми може бути і розширення юрисдикційних повноважень Міжнародного кримінального суду та передача йому на розгляд справ щодо злочинів міжнародного тероризму.

Список використаної літератури

1. Judgment of Trial Chamber of Special Tribunal for Lebanon, Case Ayyash et al. (STL-11-01). Document reference: STL-11-01/T/TC/F3839/20200818/R331945-R224626/en/dm.
2. Резолюція Ради Безпеки ООН № 827 від 25 травня 1993 р. Документ ООН: публікація на [undocs.org/S/RES/827\(1993\)](http://undocs.org/S/RES/827(1993)).
3. Резолюція Ради Безпеки ООН № 955 від 8 листопада 1994 р. Документ ООН: публікація на [undocs.org/S/RES/955\(1994\)](http://undocs.org/S/RES/955(1994)).
4. Резолюція Ради Безпеки ООН № 1664 від 29 березня 2006 р. Документ ООН: публікація на [undocs.org/S/1664\(2006\)](http://undocs.org/S/1664(2006)).
5. Резолюція Ради Безпеки ООН 1757 від 30 травня 2007 р. утворила Спеціальний трибунал по Лівану: документ ООН S/RES/1757 (2007), 30 May 2007.
6. Додаток до листа Тимчасового Повіреного в справах Постійного представництва Лівану при Організації Об'єднаних Націй від 13 грудня 2005 р. на ім'я Генерального секретаря: Документ ООН: S/2005/783. Нью-Йорк: ООН, 2005.
7. Резолюція Ради Безпеки ООН № 1757 від 30 травня 2007 р. Публікація на офіційному

сайті Спеціального трибуналу по Лівану stl-tsl.org/en/documents/un-documents/security-council-resolution-1757.

8. Prosecutor v. Dusko Tadic, International Criminal Tribunal for former Yugoslavia, Case No.: IT-94-1-A, Judgment Appeals Chamber, July 15, 1999.

9. Brownlie I., Principles of Public International Law, 7th edn. (2008).

10. Римський Статут Міжнародного кримінального суду — публікація на офіційному сайті Організації Об'єднаних Націй. URL: un.org/ru/law/icc/rome-statute.pdf.

11. Правила процедури та доказування Спеціального трибуналу по Лівану — публікація на офіційному сайті Спеціального трибуналу по Лівану stl-tsl.org/files/documents/legal-documents/RPE.pdf.

References

1. Judgment of the Trial Chamber of the Special Tribunal for Lebanon, Case Ayyash et al. (STL-11-01). Document reference: STL-11-01/T/TC/F3839/20200818/R331945-R224626/en/dm.

2. UN Security Council Resolution № 827 of 25 May 1993. UN document: publication at [undocs.org/S/RES/827\(1993\)](http://undocs.org/S/RES/827(1993)).

3. UN Security Council Resolution 955 of 8 November 1994. UN document: publication at [undocs.org/S/RES/955\(1994\)](http://undocs.org/S/RES/955(1994)).

4. UN Security Council Resolution 64 1664 of 29 March 2006. UN document: publication at [undocs.org/S/1664\(2006\)](http://undocs.org/S/1664(2006)).

5. UN Security Council Resolution 1757 of 30 May 2007 established the Special Tribunal for Lebanon: UN document S / RES / 1757 (2007), 30 May 2007.

6. Addendum to the letter dated 13 December 2005 from the Chargé d'Affaires of the Permanent Mission of Lebanon to the United Nations addressed to the Secretary-General: United Nations document: S / 2005/783. New York: UN, 2005.

7. UN Security Council Resolution 57 1757 of 30 May 2007. Publication on the official website of the Special Tribunal for Lebanon stl-tsl.org/en/documents/un-documents/security-council-resolution-1757.

8. Prosecutor v. Dusko Tadic, International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, Case No.: IT-94-1-A, Judgment Appeals Chamber, July 15, 1999.

9. Brownlie I., Principles of Public International Law, 7th edn. (2008).

10. Rome Statute of the International Criminal Court — publication on the official website of the United Nations. URL: un.org/en/law/icc/rome-statute.pdf.

11. Rules of Procedure and Evidence of the Special Tribunal for Lebanon — publication on the official website of the Special Tribunal for Lebanon stl-tsl.org/files/documents/legal-documents/RPE.pdf.

Базов А. В. Отдельные вопросы юрисдикции и практики Специального трибунала по Ливану.

В условиях глобализации и интеграции исследования правовых и институциональных основ образования и деятельности международных уголовных судов «новой волны», в частности Специального трибунала по Ливану, имеет большой научный и практический интерес. Указанный трибунал, который был создан в связи с совершением 14 февраля 2005 г. в городе Бейрут, столице Ливана, террористического акта, в результате которого погибли бывший премьер-министр Ливана Рафик Харири и другие лица, 18 августа 2020 г. после пятнадцати лет судебного расследования постановил судебное решение по этому международному преступлению, а именно в деле Ayyash et al., которое вызвало широкий резонанс, связанный как с особенностями процесса, его организацией, так и с вынесением приговора. Осужденными за совершение указанного террористического акта и связанными с ним преступления стали Салим Джамиль Айяш (Ayyash), Хасан Хабиб Мэри (Merhi), Хусейн Хасан Онейси (Oneissi) и Асад Хасан Сабра (Sabra). Осуждение этих лиц произошло заочно, поскольку их так и не было найдено. Суд также выдал восстановленный ордер на арест Салима Джамии Айяш, а также призвал всех, кто его защищает от правосудия, безотлагательно выдать осужденного специальному трибуналу по Ливану.

Ключевые слова: международное преступление, международный трибунал, юрисдикция, терроризм, ответственность.

Bazov O. V. Selected issues of jurisdiction and practice of the Special Tribunal of Lebanon. In the context of globalization and integration, the study of the legal and institutional foundations for the creation and operation of international criminal courts of the «new wave», especially the Special Tribunal of Lebanon, is of great scientific and practical interest. The specified Tribunal, which was created in connection with the terroristic act committed on 14 February 2005 in Beirut, Lebanon, as a result of which the former Prime Minister Of Lebanon Rafic Hariri and other people were killed. On August 18, 2020, after fifteen years of judicial investigation, the Tribunal delivered its judgment in this international crime, namely the case of Ayyash et al. This case caused a great international resonance, which was associated with the peculiarities of the Trial, its organization and sentencing, and also by the fact that the verdict was passed in absentia.

The purpose of the article is to determine the legal and institutional framework of the Special Tribunal for Lebanon, as well as to analyze the practice of this international judicial body. The analysis of the case law of this tribunal is carried out taking into account its impact on the further development of international criminal justice and national legal systems.

It is important to note that in modern conditions of active development of the international criminal justice system in the field of view of the science of international law are international criminal courts of the so-called «new wave» or «third generation», the study of legal and institutional principles of which in particular, the activities of the Special Tribunal for Lebanon, which became the first judicial body with international and national components to have jurisdiction over cases of international terrorism.

Key words: international crime, international tribunal, jurisdiction, terrorism, responsibility.

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
Національної академії правових наук України

Оголошує набір
до аспірантури
з 01 червня 2021 року до 12 вересня 2021 року
до докторантури
з 01 січня 2021 року до 31 грудня 2021 року

Правила прийому до аспірантури та докторантури на сайті www.ndippp.gov.ua